

1
O NADPŘIROZENÝCH
PROTIVNÍCÍCH
(POKRAČOVÁNÍ)

The Danced-out Shoes

Každý den má princezna (princezny) protancovaný pár střevíců. Její otec chce vědět proč a hledá někoho, kdo odhalí toto tajemství. Každý, kdo neuspěje, bude o hlavu kratší. Mládenec (voják, cikán, krejčí, pastýř atd.) získává kouzelný předmět (boty, čepici, kabát, hůl), pomocí něhož se stává neviditelným. Mládenec odmítá omamný nápoj, a tak neupadá do spánku. Poté, co se stane neviditelným, doprovází princeznu do kouzelného podzemí. V podsvětí vidí, že si princezna zničí střevíce při tanci s ďáblem (drakem, nadpřirozenou bytostí). Ráno mládenec poví králi, co se stalo, a potvrzuje svůj příběh důkazem (větvičkami, jablky, prstenem, kouskem princeznina oděvu) z podsvětí. Následně se ožení s princeznou a stane se králem.

(98)

Čarodějnice IV

Šel tovaryš pekařský světem. Jednoho dne zachvacovala ho noc v cestě, když přišel k jednomu domu. Všel do něho a ptal nocleha. Nevěděl, co je to za dům ani kdo tam je. Ten dům byl hraběcí. Pan hrabě mu dal nocleha a pravil:

„Porad' mně o takovém člověku, co by vyzpytoval, kam manželka má a mé dcery v noci chodí, že každou noc troje střevíce zederou.“

Tovaryš odpovídá:

„Pane, to já vyzpytuji!“

Pan hrabě mu dal nocleh v jizbě, kterou hraběnky vycházejí musely. On si tam lehl na lůžko a strážil. Matka hraběnka s dvěma dcerami o dvanácté hodině se strojily do krásných šatů a přišly k tovaryšovi se dívat, spí-li, nebo ne. On dělal, jako by tvrdo spal. Ony ho píchaly hřebíkem do nohy; on se ani nehýbal, ale všecko dobře viděl.

Hraběnky potichu vyšly do zahrady, tovaryš za nimi. Tam si pěkně každá uřezala vrbový omlad, pomazaly si ho mastí, kterou zase v zemi zahrabaly, a zvolaly:

„Vjó ponad všecko!“ a hned jely povětřím.

Jak odejely, tovaryš též sobě uřezal omlad vrbový, namazal ho tou mastí, kterou zase uchránil, sedl si na omlad jako hraběnky a povídá též:

„Vjó ponad všecko!“

Jel povětrím za nimi. Hraběnky, jak přijely ke studánce pod kopečkem, umývaly si pěkné stříbrné talířky a lžíce, které sušily na měsíčku. Tovaryš přilezl pozadu k nim a vzal jim dvě lžíce na důkaz královi, aby měl víru, že hraběnky zpytoval. Hraběnky potom rychle talíře a lžíce nečítané sebraly a jely dále na kopec. Tovaryš za nimi. Na kopci byl povětrný mlýn; po tom mlýně každá udeřila tím proutkem a hned byl z něho pěkný dům, kde muzika hrála. Ti muzikanti byli všeci čerti. Ty ženské se proměnily v půl ryby a půl člověka a tancovaly po samých břitvách a po jehlách.

Jak se strojily na zpáteční cestu, tovaryš si myslil: „Ó kdybych já byl prv doma než ony!“ A hned byl. Odešel na své lůžko a spal zas. Ženské přišly a zkoumaly, spí-li pocestný. Spal dobře. Ony též šly spát. Ráno si dal král tovaryše předvolat a ptal se ho:

„Jaks jich vyzpytoval?“

Tovaryš praví:

„Dobře, pane. Tak a tak. Tu jsou ty dvě lžíce na důkaz!“

Král povídá:

„Nedal-li sis je udělat?“

Tovaryš praví:

„Bože chraň, ni!“

Potom dal si předvolat manželku a obě dcery a vyptával se jich:

„Kdepak chodíte, že každou noc troje střevíce zderete?“

Manželka praví:

„Nikde nechodíme; a kdybych pravdu nemluvila, nech se ta země otevře, jak na ní stojíme!“

Jak to vypověděla, země se otevřela, a všechny tři hned se propadly, poněvadž všechny byly čarodějnice. Tovaryš dostal velké obdarování a šel spánembohem.

Josef Kroupa, Vigantice – před 1854
Kulda 1963: 316–317

Poměrně známá pohádka o nočních výletech očarované princezny je možná asijského původu (Indie?). Námět byl zaznamenán po celé Evropě, na Blízkém východě, v jižní Asii a v Latinské Americe. Tato valašská varianta nám velice dobře ukazuje, jak mohl ve slovesném folkloru vypadat přechod pohádky do pověsti či naopak. Syžet o nočních tanečních výpravách zakleté princezny se zde prostupuje s pověstmi o odvážném pacholkovi, který sleduje hospodyni, když se sama nebo s dcerou chystá v noci na sabat – slet čarodějnic (Luffer 2014: 1.A165–175). Pohádkový není ani závěr, ten má zcela pověstový charakter.

(99)

Roztrhané střevíce

Král měl jedinou dceru. Když dorostla, musil jí kupovati každého dne dvanáct párů střevíců. Nemohl však vyzkoumati, co s těmi střevíci dělala a kde je roztrhala. Rmoutil se, bál se o dceru, aby nepřišla do špatných míst, proto dal oznámiti, kdo by vyzkoumal princeznu, že ji dostane za paní a že bude králem. Přicházeli páni všelikých stavů a hodností a velká knížata, aby ji zkoumali a vyzkoumali. Ale každý odešel s nepořízenou. Nikomu se nepodařilo, aby vyzpytoval princeznu. Rozhněval se proto král a dal oznámiti, že kdo by chtěl princeznu vyzpytovati, a nevyzpytoval by ji, bude o hlavu kratší. Nehlásilo se jich už tolik, a ti, kteří se hlásili, přicházeli o hlavy, neboť se nepoštětilo, aby princeznu vyzpytovali.

Byl jeden vysloužilec a napadlo mu, aby se také hlásil a zkoumal princeznu. Šel do hlavního města. V lese potkal bábu čarodějnic. Ptala se ho, kam jde. Pověděl jí. Řekla mu bába:

„Milý brachu, nic nevyzpytuješ, neposlechněš-li mé rady. Tu máš boty. Když ty boty obuješ, potřebuješ si jenom pomyslit, kde bys rád byl, a v okamžení tam budeš. Tu máš pak košili. Když ji oblečeš, staneš se neviditelným, a tak princeznu vyzkoumáš.“

Vzal vysloužilec boty a košili a hlásil se u krále. Král dal dovolení a vysloužilec odešel na večer, jako každý jiný, do princezniny ložnice. V ložnici stálo přichystáno dvanáct párů střevíců. Princezna ho zvala, aby šel s ní večeret. Pobízela ho při jídle, aby pil. Zpozoroval však, že stranou něco hodila do nápoje. Dělal, jako by pil, ale nepil ničeho. Brzy si lehl a řekl, že se mu chce spát. Stavěl se, jako by skutečně spal, a jen chrupal.

Tu se otevřely dveře a do pokoje přišlo jedenáct panen, oblečených skvostně jako do bálu. Každá obula pár nových střevíců. Princezna se také přistrojila a obula střevíce. Zkoušely, zda vysloužilce spí, píchaly ho a bodaly. Sněsť však všecko a neozval se.

„Spí dobře!“ řekly a odešly pryč ve střevících.

Vysloužilec rychle vstal, obul boty, oblékl košili a řekl:

„Ať jsem hned tam, kde je těch dvanáct panen!“

V okamžiku byl u nich. Letěly přes hory a lesy tak daleko, že vysloužilec nevěděl, kde je. Přišly do stříbrného lesa a vysloužilec si ulomil větvičku. Opozdil se a panny mu odletěly daleko.

„Ať jsem hned, kde jsou ony!“ řekl a hned stál u nich v zlatém lese. Utrhl si zlatou větvičku a schoval ji. Zatím už byly panny v diamantovém lese. Vysloužilec byl jim hned zase v patách, utrl a schoval diamantovou větvičku a šel dále za nimi.

Přišli až k moři. Stálo tu dvanáct lodiček přichystaných k převozu. Vysloužilec si pospíšil, vkročil do jedné lodičky a vesloval napřed. Z panen vkročila každá do jedné, ale pro poslední se nedostalo, a tak musely na jednu lodičku dvě. Když se přeplavily přes moře, uviděly státi na břehu dvanáctou lodičku. Letěly ještě kus a přiletěly do ozářeného zámku, a tam na ně čekalo dvanáct princů. Princové šli jim v ústrety, zavedli je do sálu a tancovali, až byly střevíce roztrhány.

Vysloužilec chodil neviděn mezi nimi, pásl po princezně, a když ji viděl kdesi stranou s jejím milým princem, udeřil ho po tváři, takže mu hned vyletěl zub. Zdvihl zub a schoval si ho.

Za svítání se ubíralo dvanáct panen zase nazpátek. Přišly k moři, našly jenom jedenáct lodiček, neboť vysloužilec je předešel a odjel na jedné před nimi. Mrzelo je to, neboť dobře věděly, že jich tam bylo dvanáct. Sedly zase dvě na jednu lodičku a veslovaly nazpátek. Letěly diamantovým, zlatým a stříbrným lesem, až přiletěly domů. Vysloužilec je však předešel, lehl si v ložnici na lůžko a dělal, jako by spal. Panny přišly, vyzuly roztrhané střevíce, a měly radost, že vysloužilec ještě spí. Šly různě od sebe, jenom princezna zůstala doma.

Druhého dne přišel král a ptal se vysloužilce, vyzkoumal-li již princeznu a ví-li, kde a jak trhá střevíce. Vysloužilec zapřel a řekl, že nic neví. I byl vyveden k popravě, že přijde o hlavu.

Když stál na popravišti, žádal, aby mu bylo darováno ještě tolik času, aby mohl promluvit. Král dovolil. I počal vyprávět:

„Prve, nežli sejdu s tohoto světa, slyšte, milí lidé, povím vám sen, který se mi zdál této poslední noci. Zdálo se mi, že jsem dostal pro spaní. Ale zpozoroval jsem to, proto jsem nepil a usnul jsem jen na oko. I zdálo se mi v tom domnělém spaní, že přišlo do světnice jedenáct krásných panen, každá obula jeden pár střevíců –“ a tak dále všecko vykládal o minulé noci, co vskutku viděl, a říkal vždycky: „To se mi jen tak zdálo.“

Čím však pokračoval ve vyprávění, tím pozorněji poslouchal král, tím více se divila a trnula princezna. A když konečně vysloužilce dopověděl, doložil, že neví, uznají-li to páni za pravdu. Když král viděl na smrt bledou princeznu, řekl:

„Rádi bychom ti věřili, co nám pravíš ze spaní, ale jaké máš důkazy?“

I vyňal vysloužilce stříbrnou, zlatou a diamantovou větvičku, předložil i zub, a když král viděl tolik důkazů a princeznu zahanbenu, ustanovil, aby si vzala vysloužilce za muže, když ji tak dobře umí hlídat. Ačkoliv se jí nelíbil, musila si ho vzít. Ale když bylo po kopulaci, vysloužilce nabil pistoli, zastřelil ji za to, že již tolik mužů pro ni přišlo o krk, a pomstil je. Byl potom sám králem.

?, Morava – 50.–60. léta 19. stol. (?)

Mikšíček 1943: 121–123

O Mikšíčkově relativně stručné variantě pohádky o princezniných podivných nočních výletech nemáme žádné detailnější informace. Není jasné, zda ji zachytil sám Mikšíček, či zda mu ji věnoval jiný kolega. Sám příběh vykazuje některé zvláštnosti – za nočními toulkami nestojí čert, prokletí ani nic podobného, jak to známe z ostatních variant. Hrdina princeznu sleduje také jen jednu noc, častější jsou tři. Nejpodivnější je ale závěr, kdy mladík princeznu po svatbě zastřelí. Nic podobného ve folkloru nenalzáme.

Ospalý Janek

Byl jeden švec a měl syna, kterému říkali ospalý Janek. Vyučil se také ševcovskému řemeslu a jako tovaryš uposlechl otcovy rady a vydal se do světa na zkušenou. Šel den cesty a byl velmi ospalý. Přišel do hospody, když se sotva začalo smrákat. Spatřil slámu pod kůlnou, i svalil se na ni a slavně usnul.

Navečer přijížděli do hospody mnozí formani, vypřahali a zaváděli koně do stáje, protože tu hodlali nocovati. Každý viděl Janka, jak tu chrupá rozvalen na slámě. Ráno, když formani zapřahali, ospalý Janek ležel ještě na slámě pod kůlnou a ještě bohatě chrupal. I řekl jeden forman-čtverák ostatním:

„Víte co? Naložme toho sedmispáče a svezme ho s sebou. Mám na voze prázdné bečky, strčme ho do jedné, zacpeme a hodme ho na vůz!“

Ostatní formani se smáli tomu nápadu, sňali bečku, strčili Janka do ní, hodili ji i s Jankem na vůz a jeli pryč.

Jeli a přijeli do velikého lesa a dlouho nemohli z něho vyjeti, ač popoháněli koně. Přitom spadla bečka s Jankem a nikdo to nepozoroval, neboť jeli prudce. Ležel Janek otlučen v bečce hodnou chvíli a počínalo mu býti horko, neboť nevěděl, co se s ním děje a dítě bude. Modlil se a vykukoval ven děrou od čepu.

I spatřil tu vysokou stráž a na té stráni hejno vlků, kteří táhli přímo na něj. Jeho dušička byla pojednou maličká. Skrčil se a dělal, jako by ho ani nebylo, ani nedýchal. Když se přihnalo k bečce stádo vlků, jal se jeden po druhém čmuchtati. I vyli a kňučeli, neboť čili člověčinu, a Janek se potil smrtelným potem. Vtom jeden vlk strkal ocas, jak už to mají obyčej, děrou dovnitř. Když to Janek uviděl, myslil, že se už přiblížila jeho poslední hodinka. Ale co? Měl se dáti sprovditi se světa bez obrany? Zda by se nemluvilo o něm, že byl ochablec a bázlivý ničema? I dodal si smělosti, obořil se jako veliký hrdina, popadl oběma rukama vlčí ocas a obě pěsti zaťal do něho ne jinak, než jako by šlo o život. Vlk se arci nemálo ulekl a hned táhl zpátky, ale Janek držel jako pijavice, držel a nepustil. Vlk počal výt, ostatní vlci se poplašili, dali se na útěk a za nimi chudák poklusával chycený vlk. Táhl za sebou bečku i s ospalým Jankem, kterému

bylo, jako by slyšel zpívati všechny svaté! Bečka s ním skákala sem a tam a vrazila konečně do mocného kmene tak, že se pojednou rozsypala. Jankovi bylo, jako by na něj padaly hory, a proto pustil vlčí ocas a myslil si: „Pěšky jako za vozem!“ Myslel vskutku, že už je soudný den. Poněvadž by se však neobešel bez něho, myslil, že nemusí pospíchat. Jako v Jiříkově vidění očekával, co se bude díti dále. Ale nedělo se nic. A Janek ležel na zemi a usnul.

Spal dlouho. Když se probudil, protíral si oči, zíval a kráčel dál. Kráčel sem i tam, ale nevěděl kam, neboť nebylo zde cesty. I zahlédl neúhledné staveníčko, a bral se přímo k němu. Když vešel, spatřil poustevníka – neboť neúhledné staveníčko byla poustevna –, který jej laskavě přivítal a hned mu podal ovoce, aby se občerstvil, a řekl mu:

„Milý synu, vidím, že jsi zabloudil v tomto strašném lese, a proto budeš hladov. Jez teda a posilni se!“

Janek se nedal pobízeti a jedl s chutí, dokud co bylo. Mezitím vykládal také poustevníkovi, co jej potkalo v lese, poustevník se divil a konečně řekl:

„Janku, ty jsi dobrá duše, ty budeš mým dědicem. Pojd' se mnou!“

Poustevník jej vzal za ruku, zavedl ho do temného výklenku, kde byla jáma, vykopaná v zemi.

„Toto je můj hrob,“ řekl poustevník a ukazoval na onu jámu, „umru za tři dny. Zůstaň u mne dvakrát tři dny, abys mi zatlačil oči, pomodlil se u mé mrtvoly a pochoval ji. Nežádám to od tebe zadarmo.“

Potom šel a přinesl odkudsi z koutku černou čepičku, podal ji Jankovi a řekl:

„Tuto čepičku vezmi ode mne na památku. Má takovou moc, že když si ji dáš na hlavu, budeš neviditelným.“

Janek přijal čepičku a poustevník maličko poodešel a přinesl nepatrnou kabelku a pravil:

„Vezmi i tuto kabelku, která má takovou moc, že se do ní vejde všechno, cokoliv budeš chtít do ní schovati, byť to bylo i velikánské.“

Poodešel a přinesl hůl a řekl:

„Vezmi konečně i tuto hůl na památku. Má takovou moc, že kamkoliv jí zaměříš a řekneš: – abych byl tam a tam! –, v okamžení budeš, kde žádáš.“

Třetího dne poustevník umřel, Janek jej pochoval a odešel.

Šel dlouho lesem a nevěděl kudy kam. Napadlo ho, že nese divotvornou hůl, a proto jí napřáhl a řekl:

„Ať jsem hned na kraji lesa! Ať to jsem zdědil dobré věci po poustevníkovi!“ řekl a šel dále.

Přišel až do jednoho velikého města, kde sídlil král se svou královnou. Královna byla velmi krásná paní a král ji měl tuze rád. Ale to mu nešlo do hlavy, kde roztrhá každé noci tolik střevíců. Potřebovala totiž královna každou noc dvanáct párů střevíců. Ptal se jí král, co dělá, že tolik střevíců v noci roztrhá. Ale královna se nepřiznala. Dal tedy oznámiti po celém království, kdo by vyzpytoval, kde bývá královna každé noci a kde roztrhá dvanáct párů střevíců, že dostane dceru královu za ženu a s ní půl království a po jeho smrti království celé. Ale kdo by se hlásil a královnu nevyzpytoval, ten bude o hlavu kratší.

Když to Janek slyšel, šel přímo ke králi do paláce. U krále bylo mnoho velkých pánů, kteří se hlásili, že chtějí vyzpytovat královnu. Každý z nich si přinesl dvanáct párů pevných a okutých bot. Když přišel Janek, promluvil:

„Milostivý králi! Slyšel jsem, že chcete dáti vyzkoumati královnu, a komu by se to podařilo, dáti mu dceru a půl království. Dovolte, milostivý králi, abych se o takovou cenu i já pokusil.“

Pousmál se král, smáli se i velcí páni a pravili:

„Hloupý Janku, kam ty dojdeš, vždyť máš roztrhané boty!“

Ale Janek se nedal mýlit, prosil krále, až mu dovolil, aby směl královnu zkoumat. Prosil také, aby směl spáti ve vedlejším pokoji u ložnice královniny, a když obdržel dovolení, šel hned a lehl si na lůžko.

Ostatní páni, kteří chtěli královnu zkoumati, chodili už za večera po síních a chodbách královského paláce a čekali, až by královna odcházela. Královna to dobře věděla a nedbala. Ale když bylo už pozdě v noci, tu otevřela zlehounka dveře od své ložnice, vešla do komnaty, kde ležel ospalý Janek, a svítila si na něho, spí-li, či nespí. A Janek chrupal ztuha. Zalehala a zaškrábala ho do nohou, aby se přesvědčila, spí-li pevně. A Janek se nehýbal. Když byla jista, obrátila se, stiskla tajný hřeb v koutě na podlaze, a když prkno odskočilo,

slézala dolů. I popadl Janek honem kabelku a hůl, čepičku si dal na hlavu a spustil se za ní po tajných schodech, neboť nespál, ale jen dělal, jako by spal. Sotvaže sklouzl za královnou dolů, zavřela se za ním země a octl se v překrásné krajině, jaké ještě nikdy neviděl. A tu přijel najednou vůz o dvou koleších, ze samých slonových kostí, vykládaný hojně zlatem a purpurem, v podobě mořské skořepiny, v kterém byli zapřáhnuti dva draci. Královna si sedla do toho vozu a draci s ní letěli do povětří a – titam! Ale Janek napřáhl za královnou svou hůl a řekl:

„Ať jsem hned tam, kde je královna!“

A v okamžení stál vedle královny v oloveném lese, kde všechny stromy, křoví a chrástí byly jen z olova. Utrhl ratolest se stromu a schoval ji do kabelky. Když slyšela královna zapraskati ratolest, ulekla se, ale když nikoho neviděla, spěchala dále. A Janek napřáhl hůl a řekl:

„Ať jsem hned, kde je královna!“

A v okamžení stál vedle královny v stříbrném lese. Utrhl ratolest se stromu a schoval ji do kabelky. A vydala ratolest zvuk jako od zvonku, a když to královna slyšela, velmi se ulekla, ale přece se nevrátila a letěla dále.

A Janek napřáhl hůl a děl po třetí:

„Ať jsem hned tam, kde je královna!“

A v okamžení stál vedle královny v zlatém lese. Utrhl ratolest se stromu a schoval ji do kabelky. A vydala ratolest tak silný zvuk, že královna upadla do mdlob. Přece se však probrala a letěla dále.

„Ať jsem hned tam, kde je královna!“ řekl Janek a napřáhl hůl, a v okamžení byl na konci zlatého lesa, kde byla veliká louka a na té louce nádherný palác. Za minutu byla královna u lesklého paláce a Janek též. Byl to zámek v pekle, a když přijela královna, vyhrnulo se hejno pekelníků, kteří ji vítali a pomáhali jí z vozu. Přišel i sám černý arcikníže a ptal se královny, proč nepřichází dnes o své svatbě tak dlouho, kdeže se zdržela a opozdila. Povídala mu královna, že slyšela cinkot jako stříbrných zvonků, takže se bála a omdlela. I vzal ji arcikníže dábel za ruku a vedl se s ní do paláce.

Švec Janek s čepičkou na hlavě šel za nimi, chodil po všech světnicích, chodil uprostřed mezi rarášky, ale nikdo si ho nevyšímal,

nikdo ho neviděl. Když přišel do jedné komnaty, spatřil mezi jinými skvostnými věcmi také šaty, které byly uchystány pro nevěstu. I vzal šaty, složil je a zastrčil do kabelky. Ďáblové přivedli královnu do oblékárny, ale šaty byly ty tam! Strhl se povyk, kdo ty šaty vzal, ale všechno darmo, nebylo možno je vypátrati. Zhotovily se tedy nové šaty a šlo se hodovat.

Při tabuli měl každý své místo, jenom kuchařovo místo zůstalo prázdné, a proto Janek nemeškal, sedl si a jedl s nimi. I divili se všichni, čím to je, že sklenka kuchařova vyskočí vzhůru, že se překloupí, nápoj z ní se vyleje a zmizí, a podobně jídla před očima se jim tratí. Chtěl-li si kdo sednout na kuchařovo místo, odstrkovalo ho to pryč, ale nikdo nic neviděl. I nechali konečně neviditelného hosta a jedli s ním.

Po jídle šli všichni do sálu, kde se tancovalo tak dlouho, až královna roztrhala všech dvanáct párů střevíců. Ale Jankovi se už chtělo spát, a proto napřáhl hůl a řekl:

„Ať jsem hned na lůžku v královském paláci!“

Hned byl na lůžku a hned spal.

Bylo ráno. Královna měla dvanáct párů střevíců roztrhaných. Přicházeli ti, kteří ji měli vyzkoumati, ale přicházeli smutni. Přišel i ospalý švec a pravil:

„Milostivý králi, vím, kde královna, tvá choť, roztrhala v noci dvanáct párů střevíců!“ A tu vykládal Janek u přítomnosti královny a všech dvořanů, kterak letěla královna oloveným, stříbrným a zlatým lesem a kterak slavila svatbu s arciknížetem ďáblem.

I divili se všichni a král řekl:

„Ta všechna tvá řeč nic není, nemáš-li úkazů!“

I vyňal Janek halouzku olovenou ze své kabelky, podával ji králi, řekl:

„V takovém lese jsem ji viděl.“

A král řekl:

„Tu ratolest mohl sis dát udělat!“

Vytáhl Janek stříbrnou ratolest, podával ji králi a řekl:

„Viděl jsem ji ve stříbrném lese.“

I zbledla královna jako stěna, ale král řekl:

„Ta také může býti zhotovena!“

Vytáhl Janek zlatou ratolest z kabelky a řekl:

„V takovém lese královna omdlela.“

Když to královna viděla, omdlela i nyní na trůně.

„To všechno,“ řekl král, „nejsou dostatečné důkazy, že tam roztrhala dvanáct párů střevíců.“

I vytáhl Janek svatební šaty z kabely a ukazoval je králi. A královna zahanbená řekla:

„Ó, pohltí mne hluboká země do své propasti!“

Tu otevřela se země a pohltila nevěrnou královnu. Ospalý Janek dostal dceru královu za manželku, dostal s ní půl království, a když král umřel, dostal království celé!

?, Morava – 50.–60. léta 19. stol. (?)

Mikšíček 1943: 164–169

Druhá, výrazně odlišná varianta z Mikšíčkových zápisů přináší typičtější podobu příběhu o čertu zaprodané královně. Podání obsahuje nejprve úvod, v němž se hrdina utká s vlky, který s vlastním příběhem nesouvisí, ale pobyt u poustevníka je podmínkou získání kouzelných darů, které jsou využity. Srovnej se zápisem Cyrila Hykla (č. 109).

(101)

O pekelné tanečnici

Jediná dcera vyhlášeného krále noc za noc roztrhávala dvanáct párů střevíců a žádný se dopátrat nemohl, jakým způsobem se to děje. Král dal již železné střevíce udělati, ale vše darmo.

Konečně král prohlásil, že každému, komu by se podařilo tuto neobyčejnou věc vyšetřit, s radostí půl království odstoupí. Sešlo se jich mnoho, kteří to vypátrat chtěli, ale každého poslala princezna s hanbou a ousměškem domů.

Doslechl se toho také jeden chudý muž, který tři syny měl, a pobízel je, aby šli svého štěstí ke královskému dvoru hledat.

Nejdříve šel nejstarší. Večer ho zavedli do světnice před ložnicí princeznu a poručeli mu snažně, aby celou noc bděl, by všechno vypátral. Pod postelí stálo již připravených dvanáct párů železných střevíců.